

“HOE DE JEZUÏETEN MARIA EEN NAAM BEZORGDEN”

ONZE LIEVE VROUW VAN VLAANDEREN

OF

DE BIJDRAGE VAN DE JEZUÏETEN TOT DE MARIERVERING IN DE LAGE LANDEN

Maria heeft niet één naam, ze heeft wel duizend namen. En toch is er één naam, die ons heel bekend in de oren klinkt. Daar heeft een lied voor gezorgd, u allen welbekend. Het gaat er trouwens over: Liefde gaf u duizend namen maar één springt er uit naar voor: Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen.

Hoe komt Maria aan die naam en wat hebben de jezuieten er mee te maken?

Maria en de jezuieten

Van bij het begin van de Sociëteit is er sprake van Mariaverering. In het leven van Ignatius van Loyola nam zij een belangrijke plaats in. Ook in de [Geestelijke Oefeningen](#) komt zij regelmatig ter sprake bij meditatie.

Eerste kapel van de Mariacongregatie, Rome

Die Mariaverering mondde uit in de oprichting van de Mariacongregatie, de latere [Gemeenschap van Christelijk Leven](#) (G.C.L.). Ze werd opgericht in 1563 door Joannis Leunis S.J. voor de studenten aan het Romeins College dat geleid werd door de paters jezuieten en pauselijk bevestigd in 1584. De verspreiding van de Mariaverering was een belangrijk punt in de uiteenzetting met protestanten.

Reeds heel vroeg vinden we overal bedevaartsplaatsen die verzorgd worden door de Sociëteit. In **Nederland** is er zo O.L.Vrouw van Foy (1630 Rotterdam, 1632 in Breda, 1638 in Roermond, 1647 in Maastricht, 1647 in Haastrecht), O.L.Vrouw van Scherpenheuvel (1661 Den Haag), Onze-Lieve-Vrouw van Nijmegen (1836), O.L.Vrouw van Lourdes (1873 in St. Pieter), O.L.Vrouw van Wilsveen (1645 in college Delft). De jezuieten waren ook bevorderaars van de bedevaart naar Kevelaar.

In **Vlaanderen** vinden we als bedevaartplaatsen o.a. Brussel (Kappellekerk 1600?), O.L.Vrouw van Foy (Kortrijk in 1587). Jezuieten spelen her en der een belangrijke rol bij bedevaarten en cultus. In de Carolus Borromeuskerk in Antwerpen komt een Mariakapel (1622). Het beeld van O.L.Vrouw van Scherpenheuvel wordt in 1604 gered door de jezuieten van vernieling

door Noordelijke troepen. In 1621 komt er een jezuïetencollege in Halle (dicht bij O.L.Vrouw van Halle).

De residentie van Gent krijgt een Mariabeeld

Toen de paters jezuïeten na het herstel van de Sociëteit van Jezus zich in Vlaanderen vestigden, kwamen zij in 1833 in de residentie van Oost-Eeklo terecht te Gent. Het was de plaats waar indertijd Lodewijk van Male zijn lusthof had. Heel vlug reeds, in 1842, bouwden zij daar in de Bestormstraat een kerk die werd toegewijd aan 'Maria ten hemel opgenomen', aan [Franciscus Xaverius](#) en aan [Ignatius van Loyola](#).

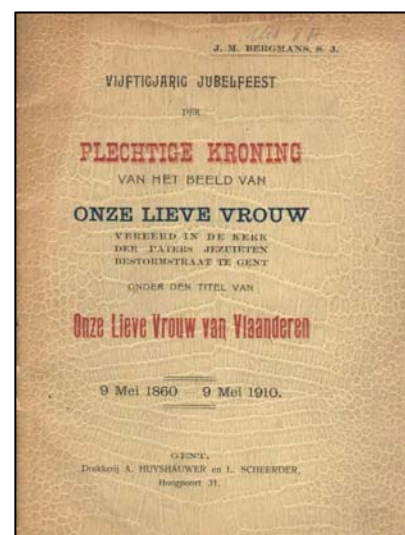
Bedeplaatsen waren rond die tijd belangrijk voor de Sociëteit. Als O.L.Vrouw ter Stoepe 300 jaar bestaat in 1860 zijn het de jezuïeten die de retraite prediken voor het volk. Bij het bekijken van de lijst van Mariabeelden in Vlaanderen bekijkt vindt men de verering van Maria terug in Oostakker (in de voormalige residentie Sint-Victor, vanaf 1877), er is de Onze-Lieve-Vrouw van Groeninghe (in de voormalige residentie van Kortrijk in 1859). Ook op de Coudenberg in Brussel bevond zich een beeld van Maria dat later gekroond werd (vroeger bij de jezuïeten, nu in de Kapellekerk). In de kerken van Mechelen en Leuven (nu afgebroken) was er een Mariagrot.

In 1844 bestelde een vrome vrouw uit Gent, Mevr. de Potter de Comines, echtgenote van graaf J.B. d'Hane-Steenhuyze, bij de kunstenaar Jean-Baptist De Cuyper een marmeren Mariabeeld, dat in 1846 in de kerk van de residentie van Gent werd aangebracht boven het altaar.

Maria krijgt een kroon en een naam

In het jaar 1860 werd dit beeld plechtig gekroond door de pauselijke nuntius, die speciaal daarvoor naar Gent was gekomen. Daarmee was dit beeld het eerste pauselijk gekroonde beeld in Vlaanderen. De kroon was geschonken door een leerling van het college, Joris Vanderbruggen, die op zijn sterfbed zijn spaarcenten daarvoor schonk. Zijn zus schonk de kroon van het kindje Jezus. Als inscriptie staat er: "Pueri Jesu pueri Gandavenses" (De Gentse kinderen aan het kind Jezus).

Verschillende vrome broederschappen werden gesticht vanuit de residentie. Op aanvraag van 'les notables de Gand' werd op de eerste verjaardag van de kroning in 1861 door de bisschop aan het beeld de naam 'Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen' toegekend. Tot dan toe had het beeld de naam van 'Notre Dame des Jésuites'. Ook de residentie kreeg de naam van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen.

Maria krijgt een lied

De verering van het beeld kende veel succes. Jaarlijks, bij het begin van de meimaand, was er noeven voor Maria, predicaties en liturgische vieringen. In 1892 kregen de jezuïeten van Gent de toestemming om op 9 mei 'Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen' met een eigen feestdag te vieren. Een gregoriaanse mis werd gecomponeerd door dom Pothier, de grote man achter de gregoriaanse muziek van Solesmes.

Hoewel de verering van Maria in Oostakker steeds meer aan belang won, werd in 1910 de vijftigjarige kroning van het beeld met veel luister gevierd. Aan componisten en tekstschrijvers werd gevraagd om een nieuw Marialied te schrijven. Vijf liederen werden zo gecomponeerd. 'Liefde gaf u duizend namen', op tekst van E.H. Cuppens en met muziek van Lodewijk De Vocht werd ontegensprekelijk het meest bekende ervan.

The image shows a handwritten musical score for the song 'Onze Lieve Vrouw van Vlaanderen'. The title is written in a decorative script at the top. Below the title, there are handwritten notes: 'Geschied van E. Cuppens' and 'Muziek: J. De Vocht'. The score is written on two systems of staves. The first system has a vocal line with lyrics: 'Waar Lief- De zof de die gep- ma- men groot- en de- Blyt- men- mi- vlijen- ont- her- te tho- men als De-'. The second system has a vocal line with lyrics: 'E- Del schen en gest- men geen een die that de Vla- men- kuy- de ho- mi- gen- als De bid- te moe- die mi- men'. The music is written in a style typical of early 20th-century manuscript notation, with a treble clef and a key signature of one sharp (F#).

Origineel van de partituur van de hand van L. De Vocht

Een Mariabeeld wordt vergeten

Langzamerhand verflauwde de aandacht voor het beeld. Meerdere oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen o.a.: het succes van Oostakker, de nieuwe stichting op de Blaisantvest, het afbouwen van het apostolaat vanuit de residentie in de Bestormstraat, de Franstalige preken in de residentie. De residentie werd uiteindelijk opgeheven begin van de jaren 1950 en het beeld werd overgebracht naar de kerk van het Sint-Barbaracollege in de Savaanstraat, waar het zich nu nog steeds bevindt boven het hoofdaltaar.

Op zijn nieuwe vestigingsplaats verflauwde de devotie verder. Er was niet alleen de gewijzigde devotie onder invloed van het concilie. Op het college was geen van de paters echt belast met de verspreiding van de devotie. De kerk werd – en wordt - uiteindelijk nog enkel gebruikt voor collegeactiviteiten.

Er zal feest worden gevierd

In 2001 kwam er opnieuw aandacht voor de verering van Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen. Na een schuchter begin komt er steeds meer volk om de Maria Vespers bij te wonen rond 9 mei. In 2010 zal het honderd jaar zijn dat 'Liefde gaf u duizend namen' werd geschreven en

150 jaar geleden dat het beeld werd gekroond. Nu reeds zijn er voorbereidingen om er voor te zorgen dat dit dubbel jubileum niet ongemerkt voorbijgaat.

‘Liefde gaf u duizend namen’, het alombekende lied heeft ervoor gezorgd dat de titel: ‘Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen’ bekend is gebleven. De hernieuwde aandacht voor het beeld kan deze devotie misschien opnieuw een bedevaartsplaats bezorgen. Of dit op de huidige plaats, in de collegekerk van Gent, nog zal gebeuren, is niet zeker. De kerk heeft nood aan een dringend herstel wil ze nog bruikbaar blijven.

Liefde gaf Maria duizend namen. Overal in de wereld heeft Maria haar plaats gevonden, Onze-Lieve-Vrouw van Fatima, van Lourdes, van Chestochova, van Frankrijk ... Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen is de zoveelste eretitel, voor sommigen heel dierbaar. Maar niet te herleiden tot puur nationalisme. Eindigt het lied niet ‘Sta ons bij in alle nood, nu en in het uur der dood, ons, uw kind’ren, en ook d’ andren’. Moge het gebed tot Onze-Lieve-Vrouw van Vlaanderen dan ook allen ten goede komen.

Lieve Vrouw van Vlaanderen

*tekst : August Cuppens
muziek : Lodewijk de Vocht*

Liefde gaf U duizend namen,
groot en edel schoon en zoet,
maar geen één die 't hart der Vlamen
even hoog verblijden doet
als de naam o Moedermaagd
die Gij in ons landje draagt,
schoner klinkt hij dan al d'anderen:
onze Lieve Vrouw van Vlaanderen

Waar men gaat langs Vlaamse wegen,
oude hoeve, huis of tronk
komt men U Maria tegen,
staat Uw beeltenis te pronk;
lacht ons toe uit lindengroen
bloemenkrans of blij festoen,
moge 't nimmer hier veranderen
o Gij Lieve Vrouw van Vlaanderen.

Blijf in 't Vlaamse harte tronen
als de hoogste Koningin,
als de beste Moeder wonen
in elk Vlaamse huisgezin.

Sta ons bij in alle nood,
nu en in het uur der dood,
ons, Uw kinderen en ook d'anderen
Liefste Lieve Vrouw van Vlaanderen!
